

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 406/2020-53

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], maloletej [REDACTED], [REDACTED], a maloletej [REDACTED], [REDACTED], obe [REDACTED], zastúpených advokátskou kanceláriou Kolíková & Partners, s. r. o., Radvanská 21, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Lukáš Opett, PhD., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na starostlivosť o deti a ich výchovu a práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva maloletých [REDACTED] a [REDACTED] podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 3 P 15/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ], maloletej [REDAKOVANÉ] a maloletej [REDAKOVANÉ] na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, na starostlivosť o deti a ich výchovu a práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva maloletých [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 3 P 15/2015 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 P 15/2015 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Maloletej [REDAKOVANÉ] a maloletej [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume každej po 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré j e Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Maloletej [REDAKOVANÉ] a maloletej [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a náhradu trov konania v sume 675,43 € (slovom šesťstosedemdesiatpäť eur a štyridsaťtri centov), ktorú j e Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť na účet advokátskej kancelárie Kolíková & Partners, s. r. o., Radvanská 21, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažostná argumentácia sťažovateľov

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 406/2020-26 z 24. septembra 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ“), maloletej [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a maloletej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „maloleté“ alebo „sťažovateľky“, všetci spolu aj „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na starostlivosť o deti a ich výchovu a práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a práva maloletých [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 P 15/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uvádzajú, že napadnuté konanie vo veci návrhu na zmenu výkonu rodičovských práv a povinností začalo dorúčením návrhu sťažovateľa z 23. decembra 2014. V sťažnosti opisujú priebeh napadnutého konania a namietajú, že okresný súd nekoná plynulo, sústredené a efektívne, v dôsledku čoho nie je možné hovoriť o konaní bez zbytočných prietahov. V dôsledku neodstránenia právnej neistoty sťažovateľov postupom okresného súdu v napadnutom konaní má podľa ich názoru dochádzať aj k porušovaniu ostatných označených práv. Sťažovatelia tiež uvádzajú,

že o skoršej sťažnosti sťažovateľa bolo rozhodnuté negatívnym nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 140/2019 z 22. októbra 2019. Vychádzajúc zo svojej sťažnostnej argumentácie, sú toho názoru, že okresný súd svojím postupom v napadnutom konaní porušuje ich označené práva.

3. Sťažovatelia v závere svojej ústavnej sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo sťažovateľov 1/ [REDAKOVANÉ], 2/ [REDAKOVANÉ] a 3/ [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd konaním Okresného súdu Bratislava I vo veci vedenej pod sp. zn. 3 P/15/2015 porušené bolo.

2. Základné právo sťažovateľa sťažovateľov 1/ [REDAKOVANÉ], 2/ [REDAKOVANÉ] a 3/ [REDAKOVANÉ] na spravodlivé súdne konanie podľa ustanovenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky konaním Okresného súdu Bratislava I vo veci vedenej pod sp. zn. 3 P/15/2015 porušené bolo.

3. Základné právo sťažovateľov 1/ [REDAKOVANÉ], 2/ [REDAKOVANÉ] a 3/ [REDAKOVANÉ] na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa ustanovenia čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 na Ústavy Slovenskej republiky a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd konaním Okresného súdu Bratislava I vo veci vedenej pod sp. zn. 3 P/15/2015 porušené bolo.

4. Právo sťažovateliek 2/ [REDAKOVANÉ] a 3/ [REDAKOVANÉ] podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa konaním Okresného súdu Bratislava I vo veci vedenej pod sp. zn. 3 P/15/2015 porušené bolo.

5. Okresnému súdu Bratislava I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 P/15/2015 konal bez zbytočných prietahov.

6. Sťažovateľkám 2/ [REDAKOVANÉ] a 3/ [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie každej v sume 6.000,- EUR (slovom šesťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

7. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť sťažovateľkám 2/ [REDACTED] a 3/ [REDACTED] trovy konania v plnej výške do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

4. Ústavný súd 7. októbra 2020 vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

5. Vyjadrenie okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 12. novembra 2020. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení vyjadril súhlas s upustením od verejného pojednávania v predmetnej veci a odkázal aj na priložené skoršie vyjadrenie zákonnej sudkyne. V podstatnom k veci uviedol, že „vec nemožno bez ďalšieho označiť za jednoduchú, a to najmä po skutkovej stránke, pričom okrem množstva predložených dôkazov účastníkmi konania a veľký rozsah spisu, možno poukázať na vykonané znalecké dokazovanie, predložené odborné vyjadrenie, vypočutie znalca, vykonané znalecké dokazovanie a predložený znalecký posudok... celková dĺžka konania bola ovplyvnená množstvom procesných návrhov účastníkov konania...“. Okresný súd vo svojom vyjadrení poukázal na skutočnosť, že „predmetný spis bol v dôsledku odvolaní sťažovateľa v 1. rade a jeho námietok šesťkrát predložený odvolaciemu súdu“. V závere svojho vyjadrenia vyjadril názor, že „na celkovú dĺžku konania malo výrazný vplyv správanie sťažovateľa v 1. rade, a jeho zástupkyne, či už neplnením uložených povinností, zamlčovaním skutočností, ktoré majú vplyv na rozhodnutie (oznámenie skutočnosti, že sťažovateľovi v 1. rade sa cca 5 mesiacov pred pojednávaním narodila dcéra, čím mu vznikla ďalšia vyživovacia povinnosť)“. Taktiež zdôraznil skutočnosť, že v konaní bol „5. augusta 2020 vyhlásený rozsudok a zákonnej sudkyňi predĺžená lehota k vyhotoveniu rozhodnutia“ s prísľubom, že spis bude ústavnému súdu predložený po písomnom vyhotovení rozsudku a jeho vyexpedovaní účastníkom konania.

6. Samotný súdny spis bol ústavnému súdu predložený 11. decembra 2020.

7. Právny zástupca sťažovateľov reagoval na výzvu ústavného súdu zo 16. novembra 2020 podaním doručeným 7. decembra 2020, v ktorom zotrval na dôvodnosti podanej sťažnosti, a vyjadril názor, že doterajšia dĺžka napadnutého konania je poznačená nesústredenou, neekonomickou a neefektívnou činnosťou okresného súdu. V tomto smere poukázal na § 42 zákona č. 161/2015 Z. z. civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“) a skutočnosť, že od vyhlásenia rozsudku v napadnutom konaní (5. augusta 2020, pozn.) do podania vyjadrenia (7. decembra 2020, pozn.) rozsudok *„nebol zákonnou sudkyňou vyhotovený, a teda ani účastníkom doručovaný, pričom od vyhlásenia rozsudku uplynuli viac ako 4 mesiace“*. Taktiež v podstatnom uviedol, že *„počet návrhov a procesných úkonov zo strany sťažovateľa v rade 1./ ovplyvnil svojim konaním najmä všeobecný súd, ktorý časovo obmedzoval platnosť svojich uznesení o nariadení neodkladného opatrenia a po uplynutí týchto lehôt mesiace až roky napriek sťažnostiam a návrhom nekonal“*. K výčitke okresného súdu týkajúcej sa zamlčievania skutočnosti narodenia dcéry uviedol, že rodný list dcéry predložil na prvom pojednávaní, na ktorom ním reálne disponoval, pričom túto okolnosť v kontexte toho, že okresný súd v dôsledku toho odročil pojednávanie a následne o 9 kalendárnych dní rozhodol, nepovažoval za podstatné predĺženie konania v porovnaní s celkovou dĺžkou napadnutého konania. V závere svojho vyjadrenia sťažovateľa vyslovili súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [(ďalej len „zákon o ústavnom súde“) berúc do úvahy aj predchádzajúce stanoviská účastníkov konania podľa právnej úpravy, účinnej do 31. decembra 2020] vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhali vyslovenia predovšetkým porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, na starostlivosť o deti a ich výchovu a práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, práva na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a práva maloletých podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

12. Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

Podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa dieťa musí byť ihneď po narodení zapísané do matriky a musí mať od narodenia právo na meno, právo získať štátnu príslušnosť, a pokiaľ je to možné, právo poznať vlastných rodičov a byť v ich opatere.

13. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

15. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov, ktorý súdom prikazuje, aby postupovali v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádzali

zbytočným priet'ahom, konali hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

K namietanému porušeniu práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní

18. Pokiaľ ide o zložitosť veci (právnu a skutkovú) v obdobných prípadoch, ústavný súd konštatuje, že vec sťažovateľov nemožno považovať za zložitú po právnej stránke veci, hoci pripúšťa, že konania s takýmto predmetom sú spravidla zložitejšie po skutkovej stránke, najmä v prípade, ak je potrebné vykonať znalecké dokazovanie pre posúdenie zdravotného stavu detí, resp. posúdiť duševný stav maloletých či rodičov, preskúmať majetkové a sociálne pomery rodičov, resp. ďalšie relevantné skutočnosti. Napriek uvedenému však zároveň dodáva, že svojou povahou ide o konanie, v ktorom sa vyžaduje sústredený efektívny postup súdu tak, aby čo najskôr bola odstránená právna neistota účastníkov konania. Preto v okolnostiach posudzovanej veci ústavný súd konštatuje, že samotnou skutkovou náročnosťou nie je možné ospravedlniť doterajšiu dĺžku napadnutého konania, ktorá na jednej inštancii dosiahla šesť rokov.

19. V zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) konania o obdobných návrhoch si vyžadujú výnimočnú rýchlosť rozhodovania (napríklad rozhodnutie vo veci H c. Spojené kráľovstvo z roku 8. 7. 1987, *Annuaire*, č. 120), podobne ako aj riešenie otázok spojených so stykom rodičov s ich deťmi, pretože tu existuje nebezpečenstvo, že v dôsledku prietahov v konaní bude vec de facto rozhodnutá v neprospech jedného z rodičov alebo aj obidvoch rodičov (napr. v prípade adopcie – pozri napríklad rozhodnutia v prípadoch *Olsson c. Švédsko*, *Hokkanen c. Fínsko*).

20. Pri hodnotení správania sťažovateľa v napadnutom konaní ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ čiastočne prispel k doterajšej dĺžke napadnutého konania svojimi početnými vyjadreniami, procesnými návrhmi a námietkami, ako aj nespolupracou pri vypracovaní znaleckého posudku (pozri č. 1. 757). Ústavný súd na druhej strane čiastočne akceptuje argument sťažovateľa, že jeden z jeho procesných návrhov bol vynútený v dôsledku časovej ohraničenosti trvania platnosti rozhodnutia okresného súdu šesť mesiacov (uznesenie o nariadení neodkladného opatrenia zo 14. júna 2017, č. 1. 714). Ústavný súd tieto skutočnosti zohľadnil pri stanovení výšky primeraného finančného zadost'učinenia.

21. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup samotného okresného súdu.

22. Ústavný súd v súvislosti s priebehom napadnutého konania do 22. októbra 2019, chronológiou úkonov okresného súdu a účastníkov napadnutého konania v podrobnostiach odkazuje na svoj skorší (negatívny) nález sp. zn. II. ÚS 140/2019 z 22. októbra 2019, týkajúci sa napadnutého konania, konkrétne bod 13 označeného nálezu. Z chronológie úkonov vo veci vyplýva, že okresný súd v tomto období uskutočnil celkom desať pojednávaní (11. mája 2015, 14. septembra 2016, 2. novembra 2016, 27. januára 2017, 28. augusta 2017, 4. mája 2018, 27. júna 2018, 14. septembra 2018, 11. marca 2019, 21. augusta 2019).

23. Po preskúmaní postupu okresného súdu v napadnutom konaní po vydaní označeného nálezu konštatuje, že súd v období od 22. októbra 2019 do rozhodnutia o tejto sťažnosti vykonal ďalších 5 pojednávaní (6. novembra 2019, 22. januára 2020, 26. februára 2020, 27 júla 2020 a 5. augusta 2020), pričom na poslednom pojednávaní zároveň rozhodol vo veci rozsudkom. Rozsudok v predmetnej veci bol vypracovaný a doručovaný účastníkom konania po vyše 4 mesiacoch od jeho vyhlásenia.

24. Ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu už nemohol akceptovať excesívnu dĺžku napadnutého konania presahujúcu 6 rokov na jednom stupni. Hoci z priebehu napadnutého konania vyplynula istá skutková zložitosť veci, ako aj potreba vykonať príslušné znalecké dokazovanie pre rozhodnutie o veci, samotný fakt, že okresný súd v napadnutom konaní vykonal 15 pojednávaní, svedčí o neefektívnom postupe súdu v danej veci. Je potrebné si uvedomiť, že pri rozhodovaní o úprave styku a práv a povinností rodič – dieťa je *prima facie* neprimerané, ak vo veci konajúci súd koná na jednom stupni šesť rokov a potom prvýkrát rozhodne vo veci. Takýto neefektívny, zdĺhavý postup súdu potom prirodzene multiplikuje aktivitu účastníkov konania, a to najmä vo forme návrhov na predbežnú úpravu styku, ako aj návrhov na ďalšie dokazovanie. Takisto vzhľadom na neprimeranú dĺžku konania potom všeobecný súd často musí dopĺňať dokazovanie vrátane toho znaleckého, keďže plynutím času sa zvyšuje riziko zmeny rozhodných skutočností, ktoré vyplynuli z už vykonaného dokazovania.

25. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína svoju konštantnú judikatúru, z ktorej vyplýva, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, resp. nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

26. Ústavný súd, vychádzajúc z doterajšej dĺžky napadnutého konania (v čase rozhodovania presiahla 6 rokov), bez potreby bližšie skúmať priebeh napadnutého konania, konštatuje, že konanie ako celok je poznačené neefektívnym a nesústredeným postupom a jeho doterajšie dĺžka je ústavne neakceptovateľná. Ako príklad zbytočných

prieťahov ústavný súd poukazuje na rozhodovanie o sťažovateľom opakovane uplatňovanej námietke zaujatosti zákonnej sudkyne z 5. júla 2018 a 19. marca 2019, v súvislosti s ktorým bolo krajským súdom pri vrátení veci bez rozhodnutia konštatované, že ide o námietku týkajúcu sa len okolností spočívajúcich v procesnom postupe zákonnej sudkyne. Pokiaľ ide o ostatné návrhy a námietky vznesené sťažovateľom v priebehu konania, tie podľa názoru ústavného súdu nebránili okresnému súdu v jeho ďalšom postupe. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že v rámci svojej rozhodovacej činnosti už opakovane kritizoval predkladanie celého súdneho spisu všeobecným súdom odvolaciemu súdu v prípadoch, ak to nie je nevyhnutné a súd rozhodol len o súvisiacich, parciálnych procesných otázkach (neodkladné opatrenia, ustanovenie znalca, odmena znalca a podobne). Skutočnosť, že súd prvej inštancie zbytočne predloží súdny spis spolu s opravným prostriedkom odvolaciemu súdu, ho nezbavuje zodpovednosti za takéto predĺženie konania a neospravedlňuje jeho objektívnu nemožnosť rozhodnúť vo veci z dôvodu, že nedisponuje súdnym spisom. Ústavný súd ďalej poukazuje aj na skutočnosť, že okresnému súdu trvalo viac ako 4 mesiace vyhotoviť vyhlásený rozsudok, aby ho mohol následne doručiť účastníkom, čo je v rozpore s § 42 CMP, podľa ktorého vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa rozsudok vyhotoví a odošle do desiatich dní odo dňa jeho vyhlásenia.

27. Vychádzajúc z uvedených zistení a záverov, ústavný súd konštatuje, že doterajší postup okresného súdu v napadnutom konaní nie je možné považovať za súladný so základným právom sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a právom na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote. Preto ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

K namietanému porušeniu základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, na starostlivosť o deti a ich výchovu a práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, práva na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného

života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa postupom

28. Ústavný súd konštatuje, že ide o hmotné práva ako rodičov, tak aj detí, s výnimkou práva podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, ktorého nositeľom môže byť len dieťa.

29. Ústava pojem „súkromný a rodinný život“ bližšie nedefinuje. Pretože základné práva a slobody podľa ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať v zmysle a duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 5/93, PL. ÚS 15/98), ústavný súd pri vymedzení obsahu uvedených pojmov prihliada aj na príslušnú judikatúru týkajúcu sa predovšetkým čl. 8 dohovoru. Ochrana súkromného života musí teda do istej miery zahŕňať právo jednotlivca nadväzovať a rozvíjať vzťahy so svojimi blíznymi a vonkajším svetom (rozsudok Niemietz zo 16. 12. 1992, § 29).

30. Nedostatočná rýchlosť postupu štátnych orgánov v konaní o úprave práv a povinností k deťom, najmä však čo sa týka otázky zverenia do starostlivosti a úpravy styku rodičov k deťom, môže okrem vyslovenia porušenia práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vyústiť aj do porušenia práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života (Bergmann proti Českej republike z 27. 10. 2011, § 62, Koudelka proti Českej republike z 20. 7. 2006, § 68, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004, § 107 a pod.)

31. Pod „neoprávneným zasahovaním“ treba rozumieť také zasahovanie, ktoré nemá základ v zákonnej úprave, nesleduje ustanovený cieľ, nedbá na podstatu a zmysel obmedzovaného základného práva alebo nie je nevyhnutným a primeraným opatrením na dosiahnutie ustanoveného cieľa (I. ÚS 13/2000).

32. Nesplnenie pozitívneho záväzku štátu a jeho orgánov (aj všeobecných súdov) zabezpečiť účinnú ochranu práv a slobôd jednotlivcov v primeranej lehote možno považovať za neoprávnený zásah do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru vtedy, ak je nepochybné, že v dôsledku nedostatku existencie

meritórneho rozhodnutia, ktorým by boli upravené práva a povinnosti rodiča k maloletému, sa zhoršuje postavenie dotknutého rodiča v tom zmysle, že rozvíjanie, resp. obnova vzťahu dotknutého rodiča so svojim dieťaťom, je v súvislosti s uplynulým časom podstatne sťažená.

33. Ústavný súd, vychádzajúc z vysloveného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a jeho intenzity, je toho názoru, že dĺžka trvania právnej neistoty sťažovateľov v okolnostiach prípadu v spojitosti s obmedzenou možnosťou styku otca s maloletými (styk s maloletou ■■■■■ nebol upravený ani len predbežným opatrením počas celého trvania konania a ani samotným rozsudkom, bol teda závislý od dohody rodičov; bol upravený len styk s maloletou ■■■■■, pričom tento styk na báze dobrovoľnosti podľa vyjadrenia sťažovateľa v posledných troch rokoch s oboma maloletými nebol realizovaný vôbec s výnimkou jedného stretnutia s maloletou ■■■■■ v septembri 2019) zasiahla do ich práva na rodinný život v miere, ktorá odôvodňuje vyslovenie porušenia tohto základného práva už aj s ohľadom na skutočnosť, že následky takéhoto zásahu sú nevratné a ťažko reparovateľné (m. m. III. ÚS 351/2014). Preto ústavný súd konštatuje, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na ochranu pred neoprávneným zásahom do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a analogického práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru. Zároveň neupravením styku sťažovateľa s maloletými (najmä však maloletej ■■■■■ okresným súdom v napadnutom konaní napriek viacerým návrhom sťažovateľa, v kontexte dlhodobej právnej neistoty, došlo aj k zásahu výkonu práva rodiča osobne vykonávať starostlivosť a výchovu svojich detí a takisto došlo k zásahu do výkonu práva detí na rodičovskú výchovu a starostlivosť v miere, ktorá odôvodňuje vyslovenie porušenia aj základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu a práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd zároveň dospel k záveru, že z rovnakých dôvodov došlo postupom okresného súdu v napadnutom konaní aj k porušeniu práv maloletých podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

34. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, mu prikázal, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 3 P 15/2015 konal bez zbytočných prietáhov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľov právoplatne skončená a nie je možné vylúčiť, že okresný súd bude vykonávať procesné úkony v odvolacom konaní, prípadne že odvolací súd rozsudok okresného súdu v predmetnej veci zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

35. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

36. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

37. Maloleté sťažovateľky v ústavnej sťažnosti žiadali priznať primerané finančné zadost'učinenie, každá v sume 6 000 €, s poukazom na zásady spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, a z dôvodu pretrvávajúceho pocitu právnej neistoty. Sťažovateľ v bode VIII odôvodnenia svojej sťažnosti výslovne nežiadal priznať primerané finančné zadost'učinenie pre seba a rovnako ani náhradu trov konania.

38. Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

39. Vzhľadom na zbytočné priet'ahy v postupe okresného súdu v napadnutom konaní, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde a štádium konania (okresný súd už rozhodol rozsudkom z 5. augusta 2020, pozn.), v ktorom sa v čase rozhodovania o tejto sťažnosti nachádza, správanie sťažovateľov a všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval priznanie sumy 3 000 € každej maloletej sťažovateľke za primerané finančné zadost'učinenie. Ústavný súd v tejto súvislosti dodáva, že pri určení sumy priznaného finančného zadost'učinenia bolo nevyhnutné zohľadniť aj skutočnosť, že došlo aj k porušeniu ďalších označených práv sťažovateľov, ktorých porušenie je nevratné a ťažko reparovateľné (bod 3 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

40. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

Maloleté sťažovateľky si uplatnili nárok na náhradu trov konania, ale trovy konania nevyčíslili.

41. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Odmenu priznal za tri úkony právnej služby, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie sťažnosti a repliku, vychádzal pritom z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola 1 062 €, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2020. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2020 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 177 €. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušalom 10,62 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 € za jeden úkon uskutočnený v roku 2020, t. j. za tri úkony 562,86 €. Trovy právneho zastúpenia sa vzhľadom na skutočnosť, že právny zástupca je aj platcom dane z pridanej hodnoty, zvyšujú o 20 %. Ústavný súd preto úspešným sťažovateľkám priznal náhradu trov konania v sume 675,43 € (bod 4 výroku nálezu).

42. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2021

Peter Molnár
predseda senátu